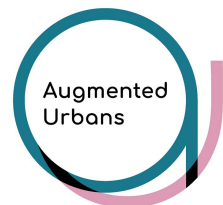

PUTUKAVÄIL

Maastikuarhitektuuri lahendus

EUROPEAN UNION
European Regional Development Fund

Interreg
Central Baltic

Tallinna
Linnaplaneerimise Amet

KINO

STEPP *by step*

Putukaväilas on olemas avarus, mis on linnas muutunud juba ka meie suhtelises haja-asustuses omajagu luksuseks. Just mõtestatud avarus, mitte keelde ja käske täis tühjus, millega pole midagi peale hakata. Kontseptsioon näeb ette avaruse säilitamise nii füüsilises kui sotsiaalses ruumis: kõigele antakse ruumi olla, tegevused ei ole koondatud, vaid hajutatud, saab valida hajusa tiheduse ja avaruse vahel. Selliselt jaotub kasutuskooormus ühtlaselt, andes võimalusi tekkida ka täiesti kasutusest väljas aladele, mis on vaid putukate käsutuses. Ruumimudeli eeskujuks on muundatud kujul stepp maastikutüübina – õigemini ruumiline mulje, kus avarad tasandikud laiuvad rahulikult, maapind on kaetud rohtla ja üksikute puude ning põõsastega. Selles liikujale avanevad vaated ja võimalused tegevusteks juba kaugelt, on võimalik oma kohta ette valmis mõelda, rahulikult lähenedes sisse elada. Ala samaaegne külgedelt piiratus erinevas skaalas ehitistega loob väilale turvalised selged piirid, kus ei ole eksimiskartust ja tühjust.

Projekti pealisülesanne on elurikkuse tõstmine – nii putukate-taimede liikide rohkuse suurendamise kui inimestele kasutusvõimaluste pakkumise mõttes. Mida rohkem inimesi, seda rohkem erinevaid võimalusi sotsiaalseteks episoodideks erineva ühiskondliku taustaga inimeste vahel. Projektil on ka hariduslik eesmärk: õpetada läbi kasutajakogemuse (kontrollitud) loodust tundma, tunnetama ja mõistma, tutvustada liike, õitseaegu, koosluste loogikaid. Sest selle eest, mida tuntakse, tekib vastutus ja hoolimine kergemini ja püsivamalt.

/LÕIGUD/

RISTIKU VIADUKT

RAUDTEETAMM

SÕLE-RISTIKU

SÕLE RISTMIK

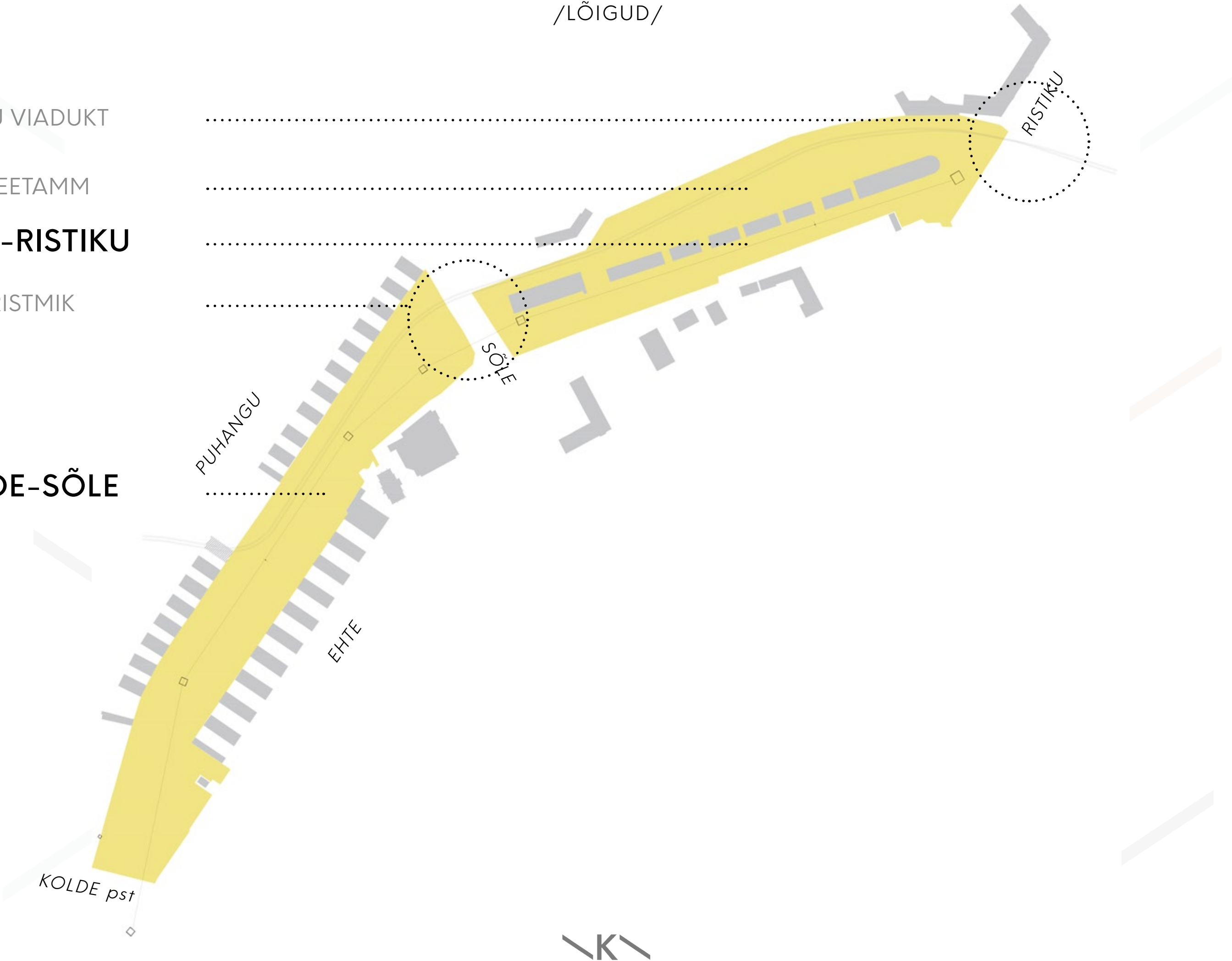
KOLDE-SÕLE

PUHANGU

EHTE

KOLDE pst

K

Liikuvus

tramm – ratas – jalakäija
perspektiivse trammi koridor
ja ruumisuhted.

Rohe- ja tervisekoridor

Elurikkust tõstvad meetmed
üheksos tegevuste
mitmekesisusega

Kõrgepingemastid

pespektiivne ruumiline
väärtus ja funktsioon

Garaažid

olev ja perspektiivne mõju

Linnaaiandus

piiritlemine, laienemine ja
rohekoridoriga sidumine

Kolde-Sõle

Avarus üksikute puudega – silmapaistva võraga mänd, hobukastan. Maastik langeb ühtlaselt Kolde pst poole. Tänu välja piiravatele madalatele garaažidele on paik valgusküllane, õhuline ja tuultele avatud.

Sõle-Ristiku

Garaažid poolitavad ruumi, tekitades kaks üksteisega mittehaakuvat poolust, kaks paralleelset trajektoori. Tugevaim ruumiline aktsent on raudteetamm. Ala on tuulte eest rohkem kaitstud kui esimene lõik, kuid valgust jagub siingi. Putukatele sobivad pesitsus- ja talvituskohad asuvad raudteetammi põhja- ja lõunakülgedel.

KOLDE-SÕLE lõik
on valdavatele tuulele avatud

*Tuulevari on oluline inimesele
meeldiva keskkonna loomiseks*

/VALDAVAD TUULED/

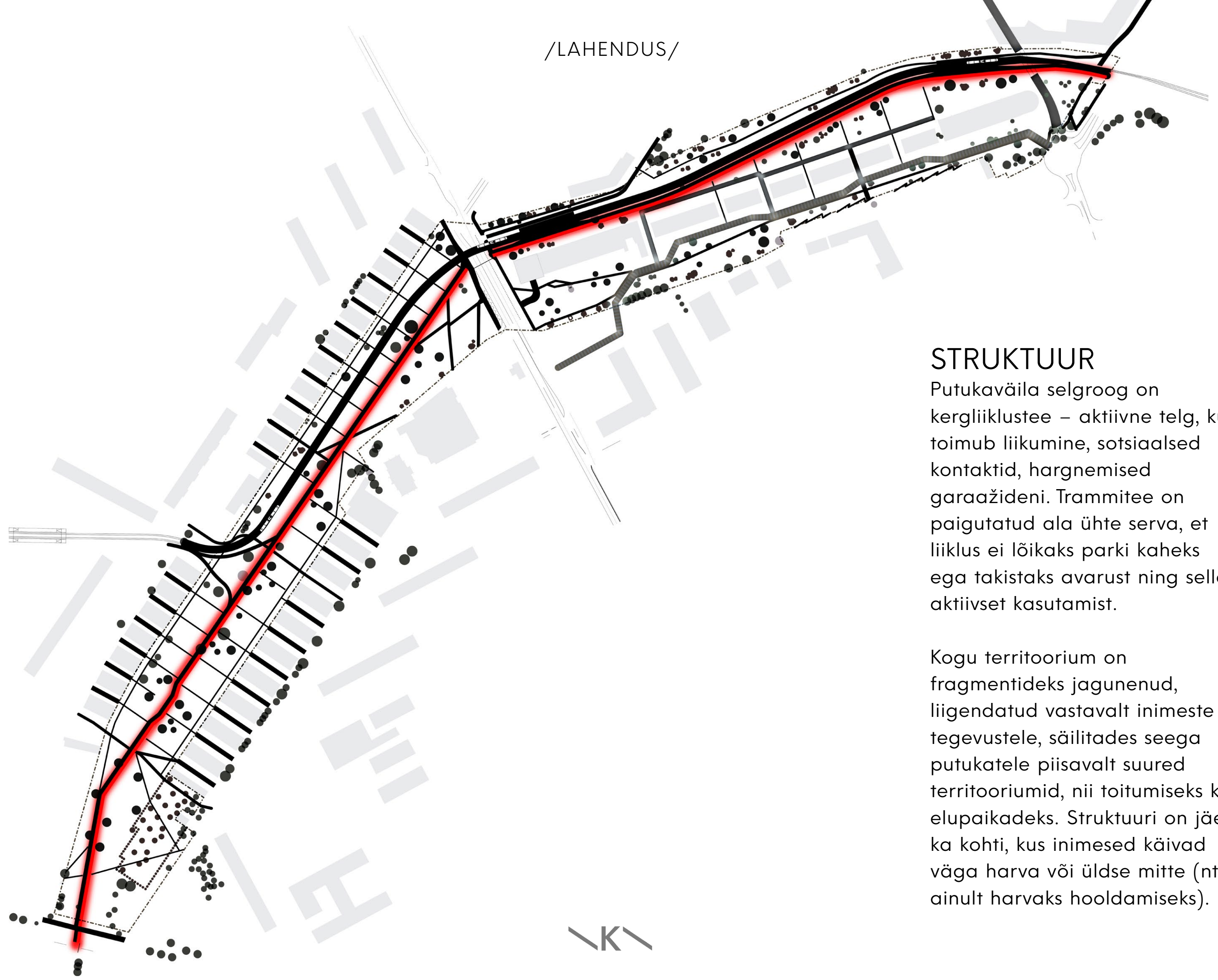

SÕLE-RISTIKU lõik, tuult varjes-
tavad hooned ja raudteetamm

*ja tuulevari on oluline ka putukatele
sobiva mikrokliima loomiseks*

/LAHENDUS/

STRUKTUUR

Putukaväila selgroog on kergliiklustee – aktiivne telg, kus toimub liikumine, sotsiaalsed kontaktid, hargnemised garaažideni. Trammittee on paigutatud ala ühte serva, et liiklus ei lõikaks parki kaheks ega takistaks avarust ning selle aktiivset kasutamist.

Kogu territoorium on fragmentideks jagunenud, liigendatud vastavalt inimeste tegevustele, säilitades seega putukatele piisavalt suured territooriumid, nii toitumiseks kui elupaikadeks. Struktuuri on jäetud ka kohti, kus inimesed käivad väga harva või üldse mitte (nt ainult harvaks hooldamiseks).

/PLAAN/

TINGMÄRGID

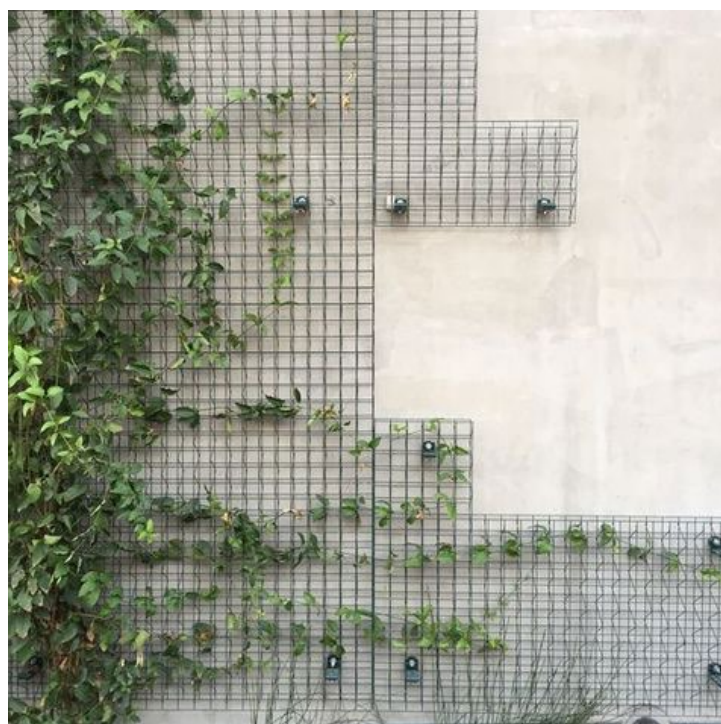
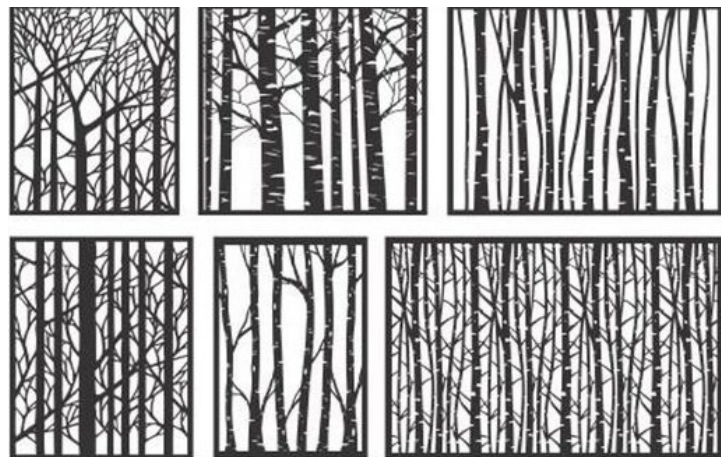
- TÖÖMAA PIIR
- JUURDEPÄÄS/ SÕELMEKATE
- RATTATEE/ ASFALKATE
- KÖNNITEE/ FAASITA KIVIKATE
- JAGATUD LIIKLUSE ALA
- TURVAKATE
- TERRASS
- SISSE NIIDETUD ALA
- POOLLOODUSLIK KOOSLUS
- LINNA-AIA ALA
- OLEMASOLEVAD PUUD
- KAVANDATUD PUU / PÕÖSAS
- KAVANDATUD RONITAIM
- MAAPINNAVORM
- VIHMAVEE KOGUMISE ALA
- VÄRAV/PERGOLA
- ELEKTRIMAST
- POSTID JA RIPPVALGUSTID
- VÄIKEVORMIDE KOMPLEKT (rattahoidjad, remondipukk, pink jn)
- LAUD, PINGID
- LAUD, PINGID, VÄLIGRILL
- MÄNGUVAHEND
- PIIRE

/KOLDE-SÕLE/

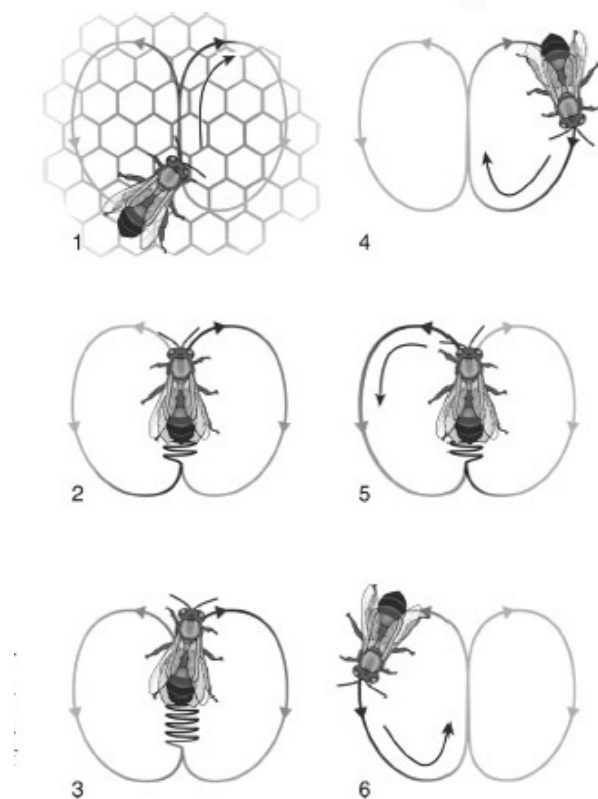

/SÕLE-RISTIKU/

CAMOUFLAGE- ronitaim/peegeldus/graaфика

INFOGRAAFIKA - näide mesilaste kommunikatsioon

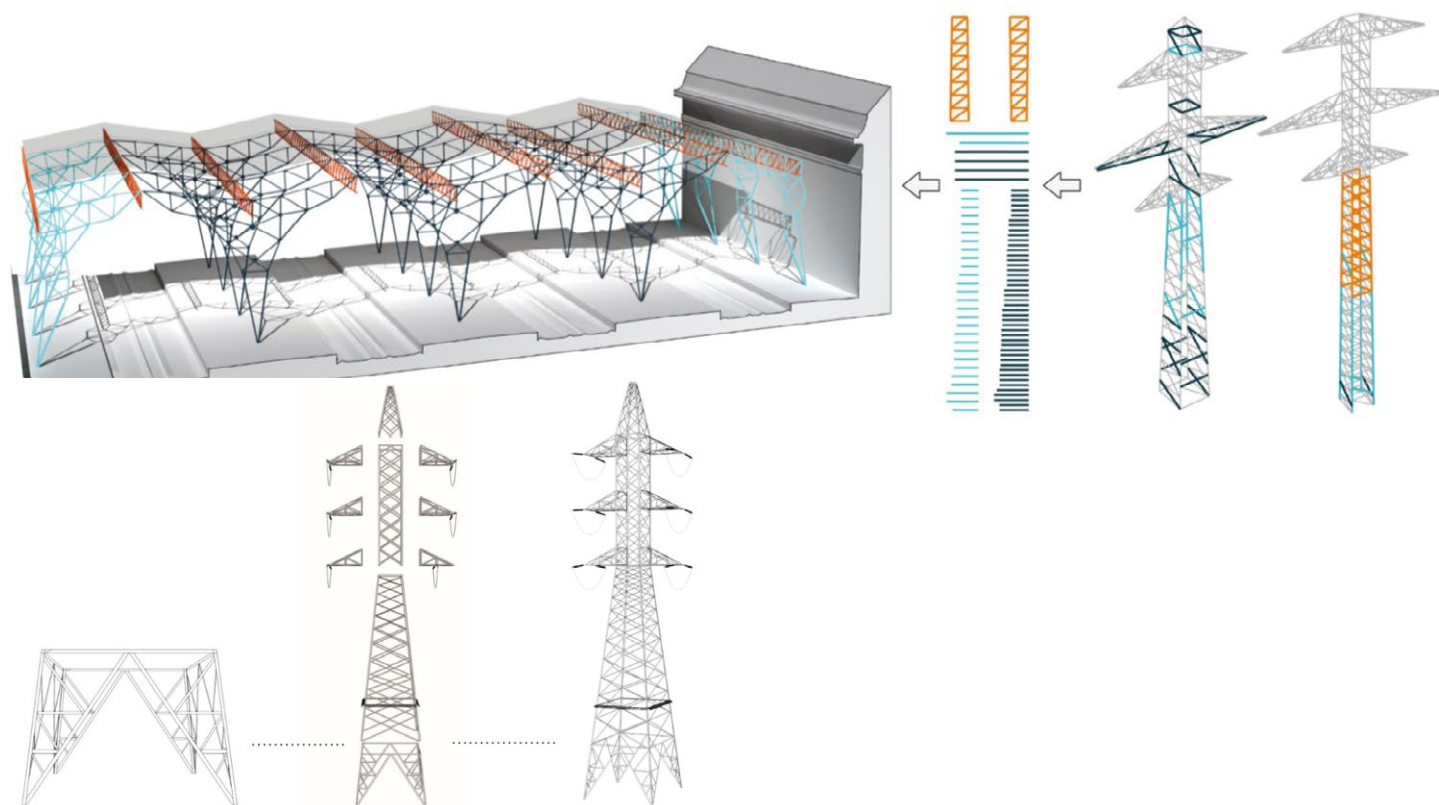
GARAAŽID

Garaažide avamine perspektiivsete tegevuskohtadena (kohvik, barista, bändiruum jm) peab käima mitmes etapis. Praeguses etapis on garaažide seinte äärde loodud avalikud terrassid, garaažidele enestele jäetud kõigile privaatsed võrdses suuruses nõ eesaiad, mis markeerivad selgelt ruumiosade peremehed ning hõlbustavad seniselt täisprivaatselt olekult poolavalikule üleminekut.

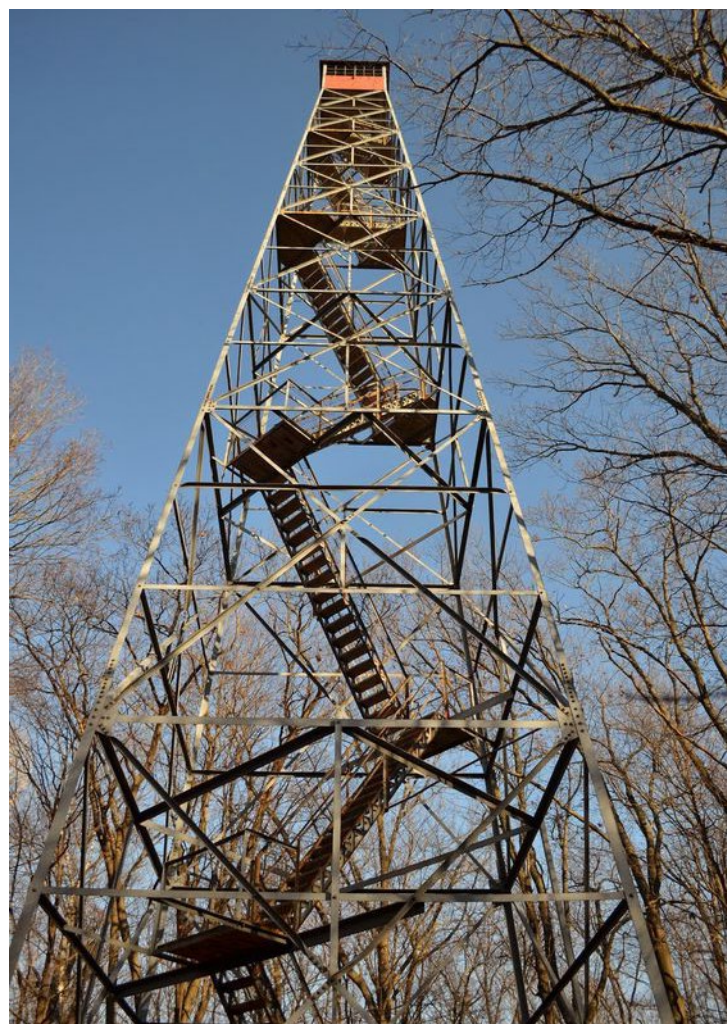
Garaažide seinu peaks katma ühtlane kvaliteetne ja läbimõeldud muster, mis ei domineeri, töötab taustana, kuid annab juurde ka mingit sorti teadmist. Näiteks võib see olla inspireeritud erinevate putukate elukaare mingitest tegevustest, koopakäikudest, levikust, kohal elutsevate liikide täpsed pildid ja nimed vms. Oluline on läbi kunstilise kvaliteedi luua neist lugupidamist äratavad teosed, mis kõnetaks võimalikult paljusid.

Kolde-Sõle vahelisel alal valitseb stepilaadne meeleolu. Ala liigendatakse loogiliste liikumistega; teede struktuur, mis on inspireeritud kooreüraskite käiguteedest, algab elektrimastide poolt tekitatud tugevast loogilisest keskteljest, mis aitab orienteeruda ning loob kujundina tugeva selgroo. Risti-liikumised avavad kaks poolust teineteisele, tekitades senistest suletud garaažikogukondadest poolavalikud, kuid kontrollitud alad. Taoline osaline avamine loob võimaluse sotsiaalse kontrolli tekkeks, mis toodab loomulikku turvatunnet.

Garaažide tulevik tuleb fikseerida projekteerimistingimustega, mis toetaks Putukaväila ideestikku. Näiteks võiks kehtestada nõude rajada ümberehitustele ja uusehitistele haljaskatused. Need on olulised nii elurikkuse tõstmisel kui kuumasaarte negatiivse mõju vähendamisel. Samuti saab reguleerida garaažide vahelise avaliku/poolprivaatse ala kasutamise eesmärgi ja piirete paigutamist, et tekiks pigem kutsuv kui tõrjuv keskkond.

OSALINE DEMONTEERIMINE/UUSKASUTUS

VAATEPLATVORM-sees/väljas

KÕRGEPINGEMASTID

Kesksel teljel asuvadsenise otstarbe kaotanud kõrgepingeliinimastid võetakse aktiivsesse kasutusse. Mastidest moodustuv tegevuskollete joon annab väilal viibijale orientiiri ja piiritleb ruumi. Võimalikud uued kasutused on mooduliteks lahti monteerimine ja madalamaks tegemine, kust saab edasi arendada nt kohvik-vaateplatvorme, kogukonnaaia keskus – kasvuhoonet, ronimist võimaldav kõismänguväljaku. Elektrimastide vahetu ümbruse pinnakattena kasutatakse (sõltuvalt tegevusest) turvakatet või terrassipinda.

Kolde pst ja Sõle tänava vahelisel lõigul on elektrimastid kesksel telgel valgustavate lampide kandjad. Mastide vahemaa on ca 150 m – kui on tarvis funktsionaalset valgust, saab lisada vaheposte.

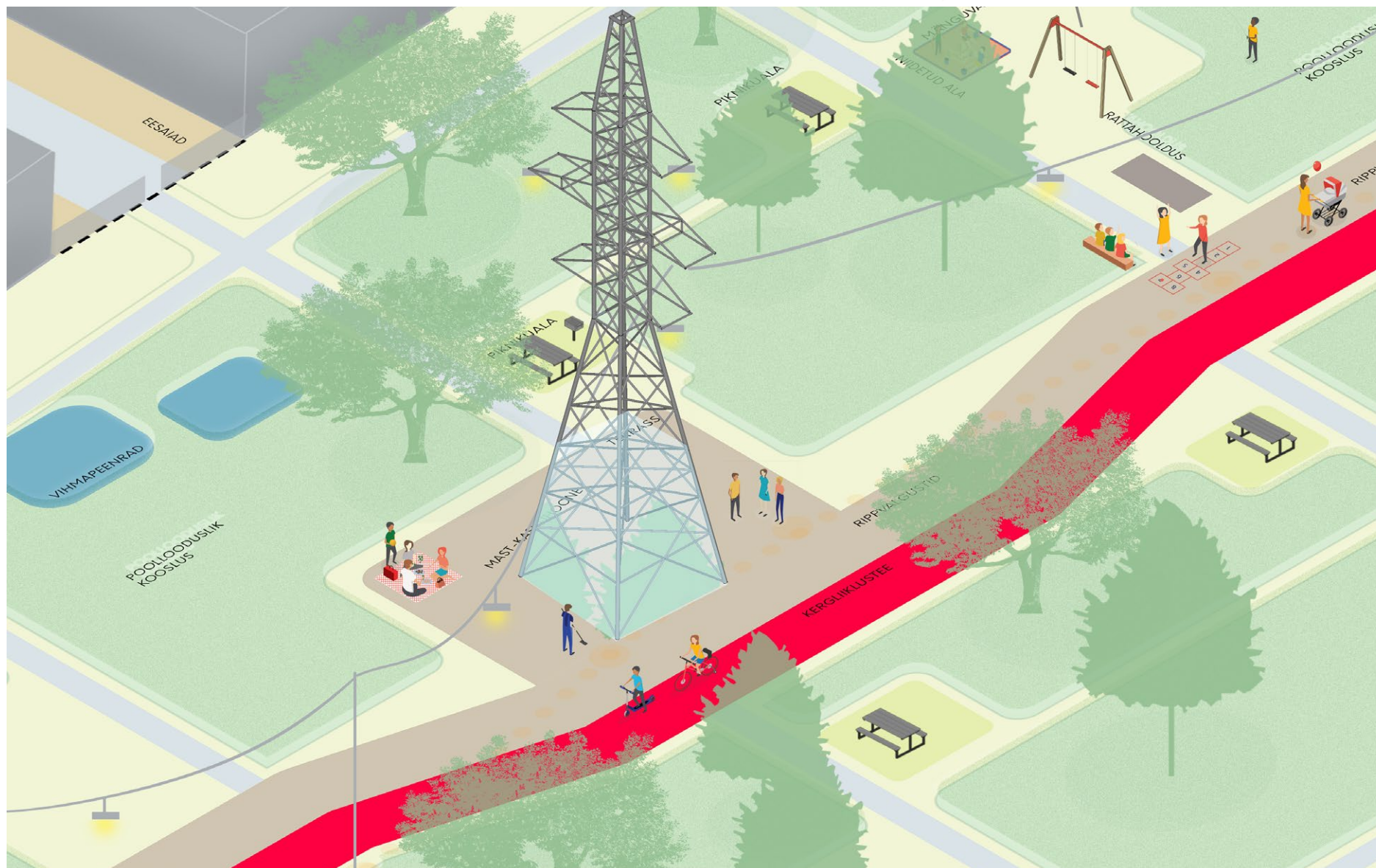
TEGEVUSTASKUD

Lisaks promeneerimist ja aktiivset liikumist toetavale inventarile on alal mängu, sporti ja vaba aja

FUNKTSIOONIDE KATALOOG

Putukaväila funktsioonid pakuvad tegevust nii noorematele kui ka vanematele ning väljal tekivad erinevate kiirusetega tegevuskolded. Funktsioonide paigutamisel on arvestatud linlaste pakutud ideedega ning leitud ka uusi. Alalt leiab rahumeelseid aiandusega ning ajaveetmisega seotud tegevusi nagu tarbe- ja ilutaimedega toimetamine, kohvikus istumine, päevitamine jne. Tempokamad sportlikud ja mängulised tegevused on jaotunud erinevatesse taskutesse, kus põhirõhk on tervisespordil, pallimängudel ning mänguväljakutegevustel.

LINNAAIANDUS - VABA AEG

linnaaiandus/ kasvuhoone/ istumistaskud/ piknik/
joogiveekraanid/ kätepesukohad/ maamärk/

veetmist toetavad tegevustaskud, mis hargnevad keskteljelt. Need on hajutatud, et ei tekiks tihedaid kogunemiskohti ning kõigil oleks võimalik leida endale meelepärane koht ilma liigsete kokkupuudeteta. Tegevustaskutes asuvad elemendid (kiiged, triblaplatsid, platvormid, grillid, pingid jms), neis on pinnakatteks regulaarmuru. Suurem tegevustasku mahutab aiaga eraldatud jalgpalli-väljakut.

RISTIKU SILD

Kopli kaubajaama poolt tulijatele on Ristiku sild sõna otseses mõttes väravaks. Silla ühes servas on trammitee eraldatud jalutajatest ja ratturitest niidutaimede siiluga. Ratturite ja jalakäijate peakohal kõrgub ronitaimedega kaetud väravad/pergolad.

RAUDTEETAMM

Sõle tn ja Ristiku tn lõigus jääb vana raudteetamm putukate kasutusse, sealt läheb läbi vaid kitsas ja aeglane kõnnitee. Inimestele rajatakse tegevustaskud kavandatud trammitee/rattatee ning garaažide vahelisele alale. Paavli tn poolses otsas on

LINNAAIANDUS - VABA AEG

linnaaiandus/ tarbe- ja ilutaimed/ viljapuud/ liigirikkus/
istumistaskud/ piknik/ rahulik liikumine

vaatepukk suunaga Kolde pst poole. Ristiku tn pool on tammi nõlval sobiv koht ka kelgutamiseks.

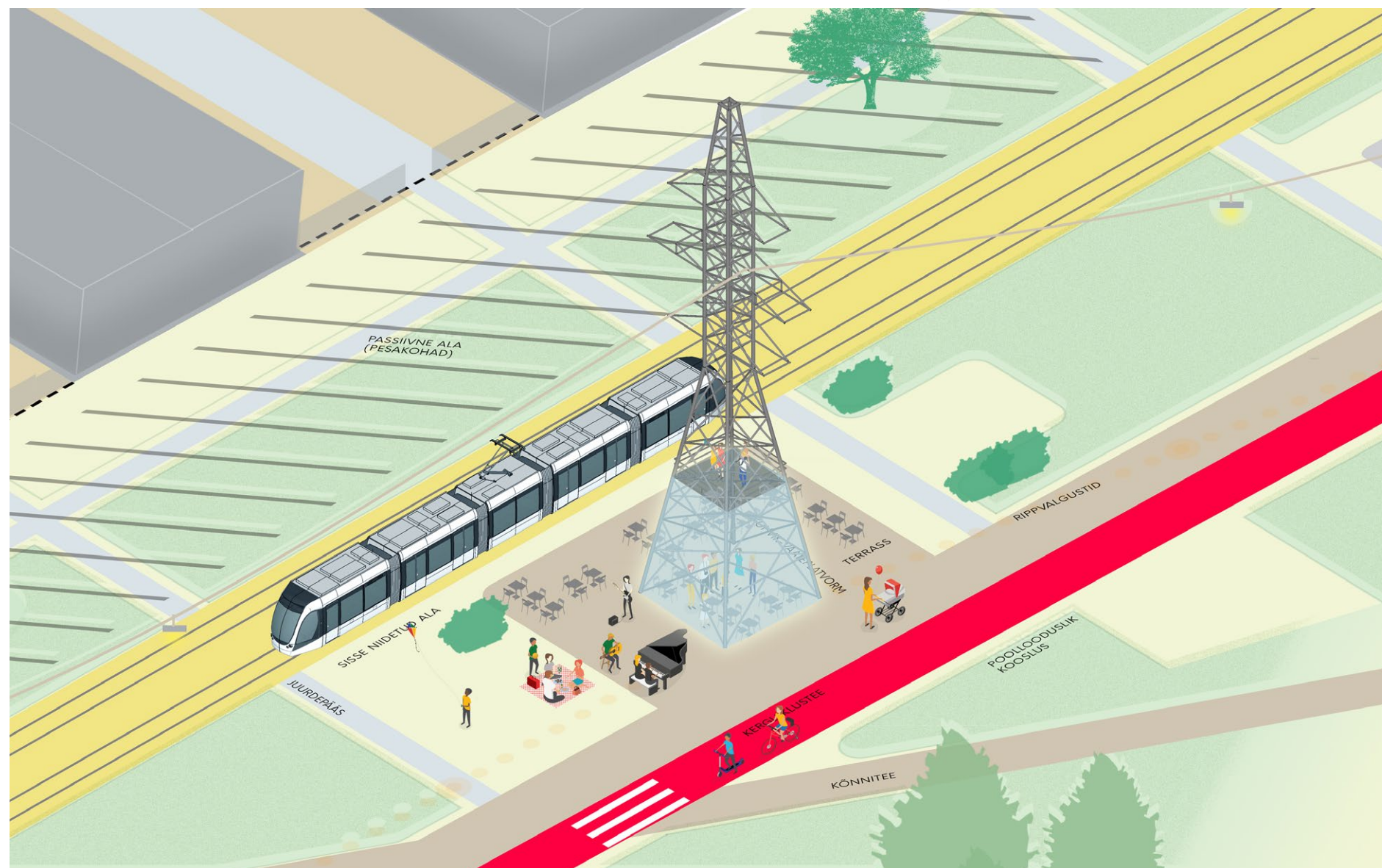
SÕLE RISTMIK

Sõle tänava äärde on inimeste käiguteede suunamiseks ja magistraali liiklusrumade summutamiseks projekteeritud künkad.

KOGUKONNAAED

Praegune ruumiline segadus asendub funktsionaalselt hästi toimiva aiaga, mis võimaldab ka puhkust ja aednike ühiseid sündmusi. Ala selgemaks piiritlemiseks ja oma aia tunde tekitamiseks kasutatakse haljaspiiret, põõsaid-puhmikuid ja tõstetud peenraid. Selliselt tekib mitmekesine ja funktsionaalne tõke, mis samas on ka elurikkuse kandja. Sellel kasutatakse putukatele meeldivaid tarbetaimi (nt murulauk, aedsalvei, harilik iisop, harilik pune, mündid, tähklavendel, aed-liivatee, saialill jt). Peenralappide ruumiliseks organiseerimiseks kasutatud viljapuud või muid väikesekasvulisi putukate elurikkust toetavaid liike.

VABA AEG

*putuka- ja linnuvaatlus/ kohvik/ vaateplatvorm/
joogiveekraanid/ kätepesukohad/ murualad/ liikumine*

KOERTE JALUTUSVÄLJAK

Koerte jalutusväljaku olemasolev lineaarne lahendus muutub kompaktsemaks ja on seotud Putukaväila keskse teljega. Aia sisse on istutatud puid, et väljaku liivast ala ülejäänud maastikuga paremini siduda.

VÄIKEVORMID

Väila keskse telje ääres on regulaarse vahega paigutatud pinke ja prügikaste. Aktiivsemates kohtades on avalik veekraan ja rattahoidjad. Mastidest kohandatud kohviku ja kasvuhoone ümber on puitterrassid. Nii õuesõppe välitundide läbiviimiseks kui pikniku pidamiseks on alal pinkide ja lauga taskud, samuti on olemas mõned grillimiskohad. Raudteetammil on vaatepukk suunaga Kolde pst poole.

HALJASTUS

Liikide valiku esmane kriteerium on putukatele võimalikult pikalt kestva toidulaua pakkumine. See lähtekoht kombineeritakse esteetilise elamuse pakkumisega. Samas tuleb kindlasti olukordi, kus laialt mõistetav esteetika tuleb

VABA AEG

loodusrada/ õpperada/ putuka- ja linnuvaatlus/
päevitamistaskud/ murualad/ piknik/ murumängud/

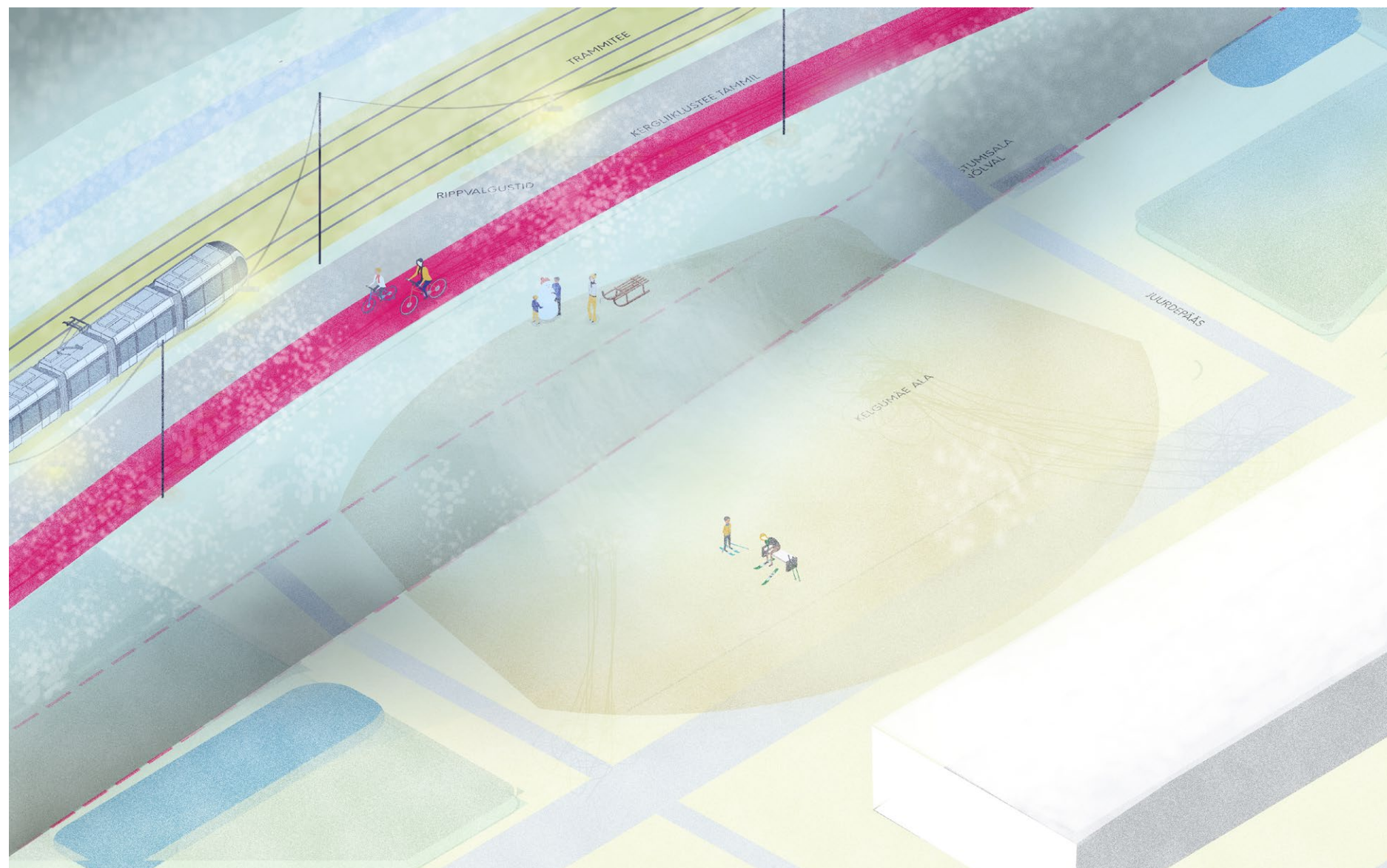
ohverdada mõne tolmeldajaliigi eluks vajaliku koosluse pärast. Aga see ongi koht, läbi mille saab hakata tava-arusaama esteetikast suunama ja muutma. Juurde istutatavate puude ja põõsaste puhul eelistatakse rohkelt õitsevaid ja viljuvaid liike.

Maapinda ei tasandata, vaid tekitatakse mõnedesse kohtadesse hoopis lohke, kraave jm (sh vihmavee immutamiseks), et tekiks võimalikult palju mikrokeskkondi, mis kõik loovad võimalusi erinevatele putuka- ja taimekooslustele.

Kõrghaljastust kasutatakse ruumis struktuuri loomiseks, varju pakkumiseks, tuulte taltsutamiseks, elupaikade loomiseks. Pargialal on keskmise- kuni suurekasvulised puud, puuvõrad hargnevad inimsilmast kõrgemal, et säiliks avarus. Serva-aladel ja niidumaastikul on hajusalt kasutatud põõsagruppe, ennekõike putukatele sobivad liigid.

Olemasolev niidutaimede kooslus

MÄNG - VABA AEG

kelgumägi/onnid/ ronimiskohad/ istumisalad/ maamärgid/
erineva kiirusega liikumine

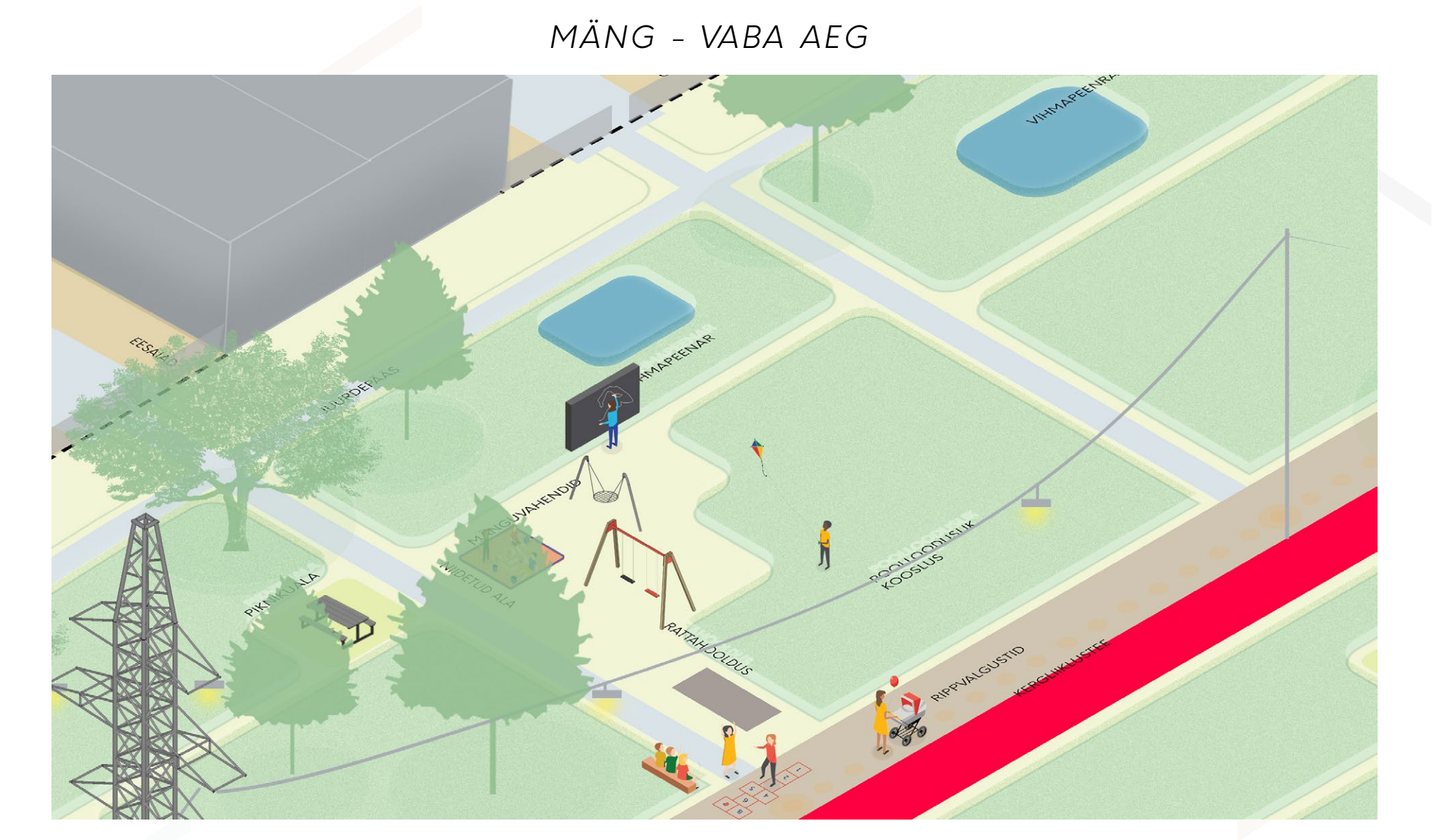
säilitatakse võimalikult suures mahus. Mitmekesisust ja putukatele sobilikke toidutaimi tuuakse sisse külvilappide rajamisega. Selleks kooritakse 1 m² suurune olemasolev kamar, asendatakse väheviljaka mullakihiga ning külvatakse sobilikke liike (vt Taimekataloogist). Parema tulemuse saavutamiseks tuleks külvilapid piirata puitliistudega (ca 7 cm laiad), mis paigaldatakse maa sisse, et vältida risoomidega levivate taimede laienemist külvilappidesse.

Külvilappe võiks olla umbes 1/5 kogu pindalast ehk ca 16 000m². Neid on mõttekas rajama hakata alles siis, kui agressiivsemad taimed nagu tõlkjas on saanud kontrolli alla ehk mitte enne kui teisel või kolmandal kevadel.

Külvisegusid on kolme tüüpi:

1 NURMENUKK
vähemviljakas, kuivemates kohtades madala kuni keskkõrge niidulise ilmega kooslus

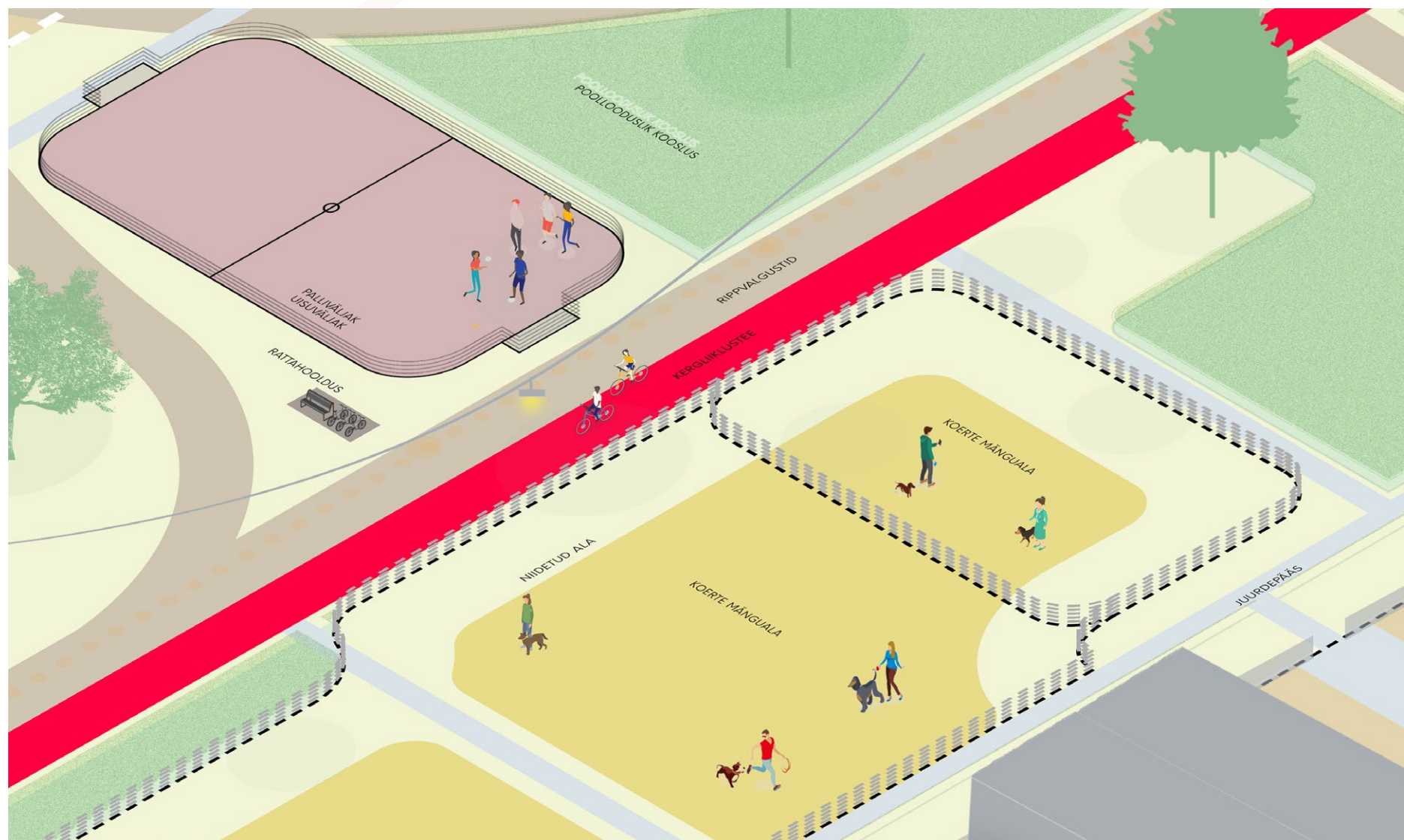
2 PÕDRAKANEP

mänguplatsid/ kiiged/ onnid/ ronimiskohad/ turnimiskohad/ salakäigud/
labürindid/ liivamängud/ piknik/ istumisalad/ joogiveekraanid/ kätepesukohad/

Niidus paiknevad taskud on omavahel ühendatud murutraktori laiuste käiguteedega (ca 1 m).

VABA AEG

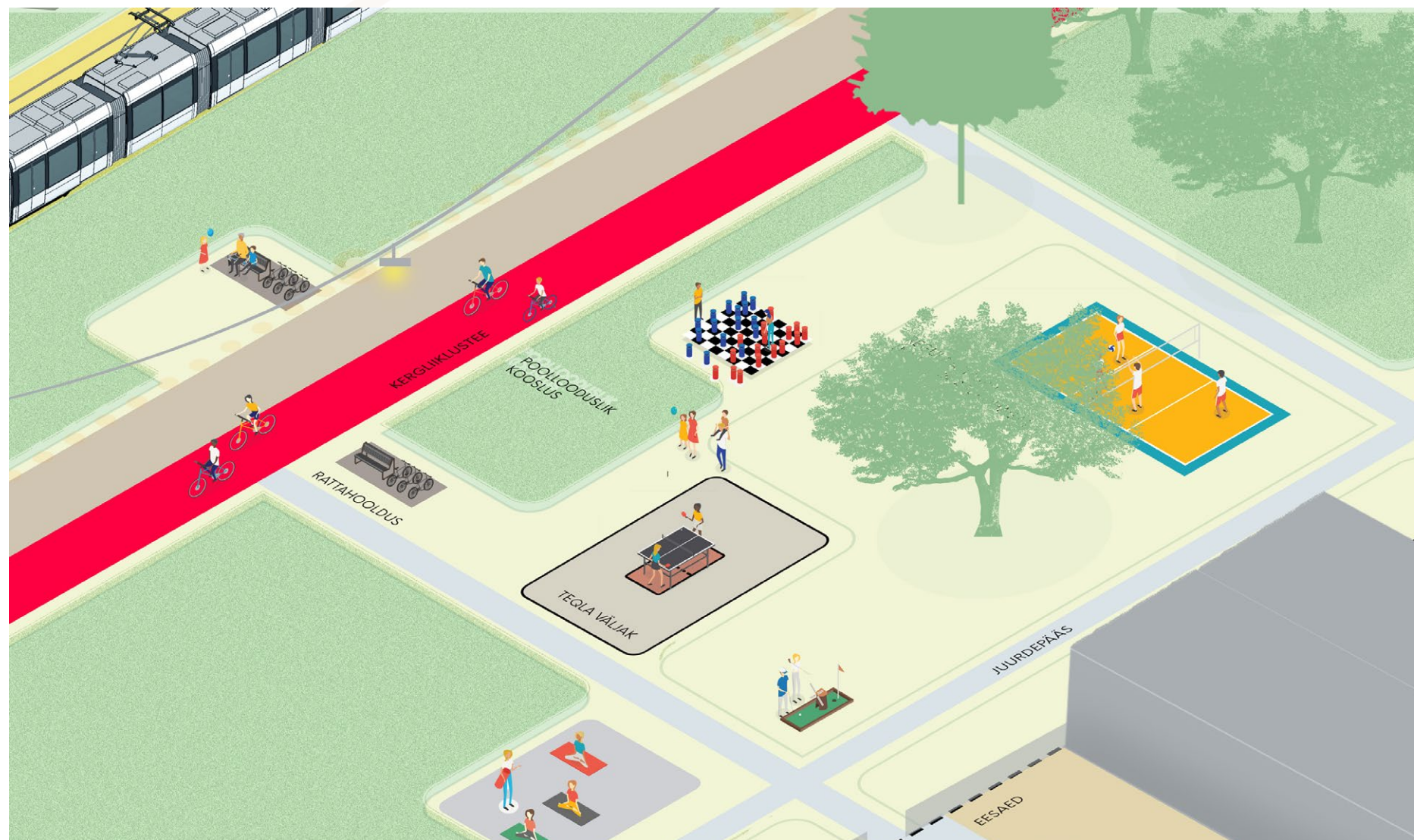
jalgpall/ koerteväljak/ lauatennis/ uisuplats/ tervisesport/välikino/
tänavakunst/ väligalerii/ joogiveekraanid/ kätepesukohad/

Niidetavad taskud ja sellest tekkiv muster võib aastate lõikes vastavalt vajadusele (garaažide järk-järguline avamine jms) vahelduda.

Esimesel aastal niita kolm korda: tõlkja, kaarkollaka vms õitsemise ajal – kevadel, ja niide kohe ära vedada. Teist korda tuleks niita enne jaanipäeva ja kolmandat augusti lõpus-septembri alguses, sõltuvalt sellest, kuidas ala välja näeb. Iga kord tuleb niide kohe ära vedada, et seeme ei jõuaks variseda.

Teisel aastal tuleb vaadata, kuidas olukord on: kui tõlkjat on ikka palju, niita kolm korda. Kui vähem, võib proovida kaks. Üldiselt tuleb lähtuda olukorrast, mis on – nii tolmeldajate kui inimeste esteetikataju seisukohast.

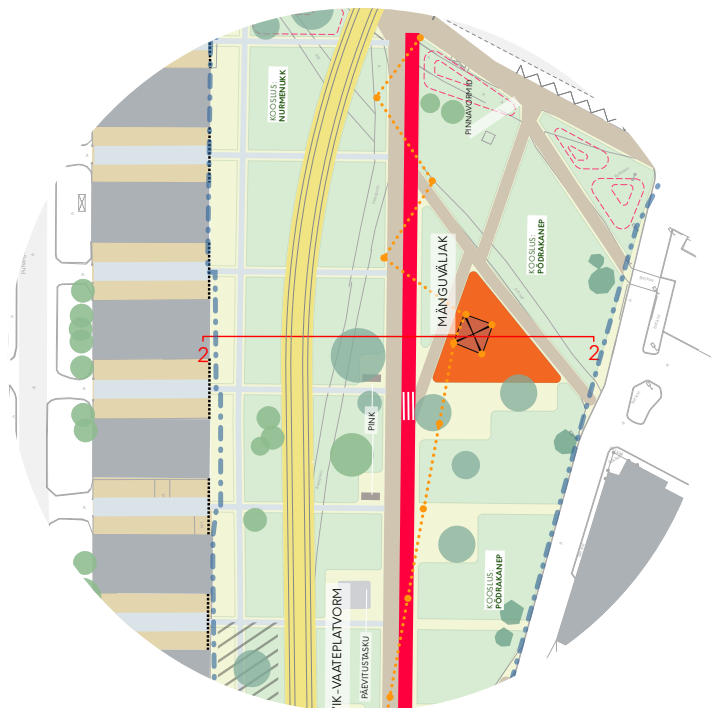
VABA AEG

teqla/ sulgpall/ lauatennis/ murumängud/ tervisesport/ rattasõit/
väljõusaal/ eesaiad/väligalerii/ erineva kiirusega liikumine

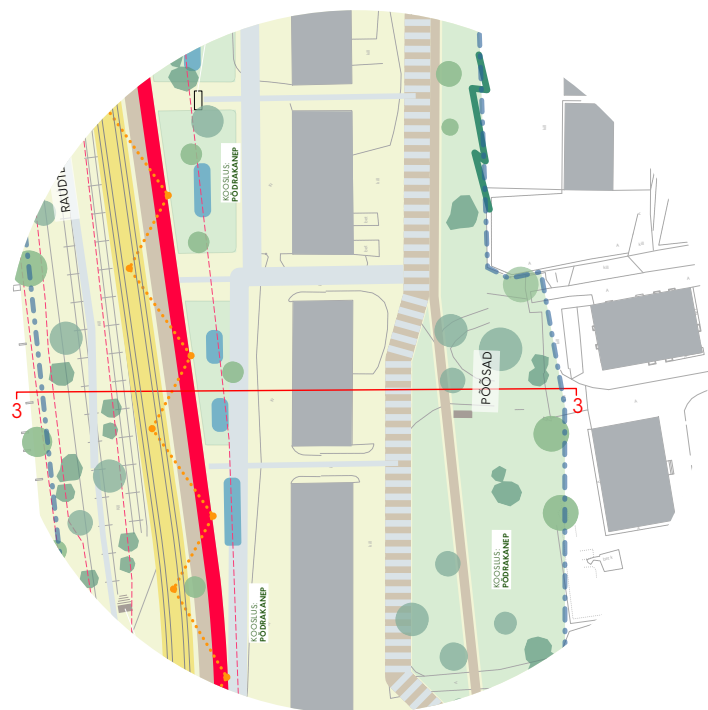

LÕIGE 2

LÕIGE 3

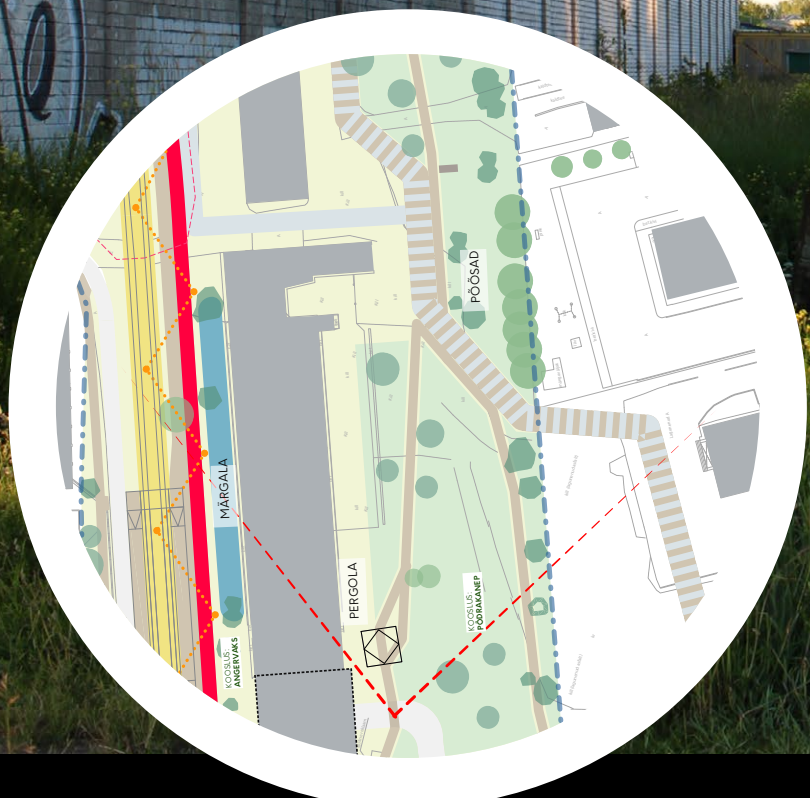

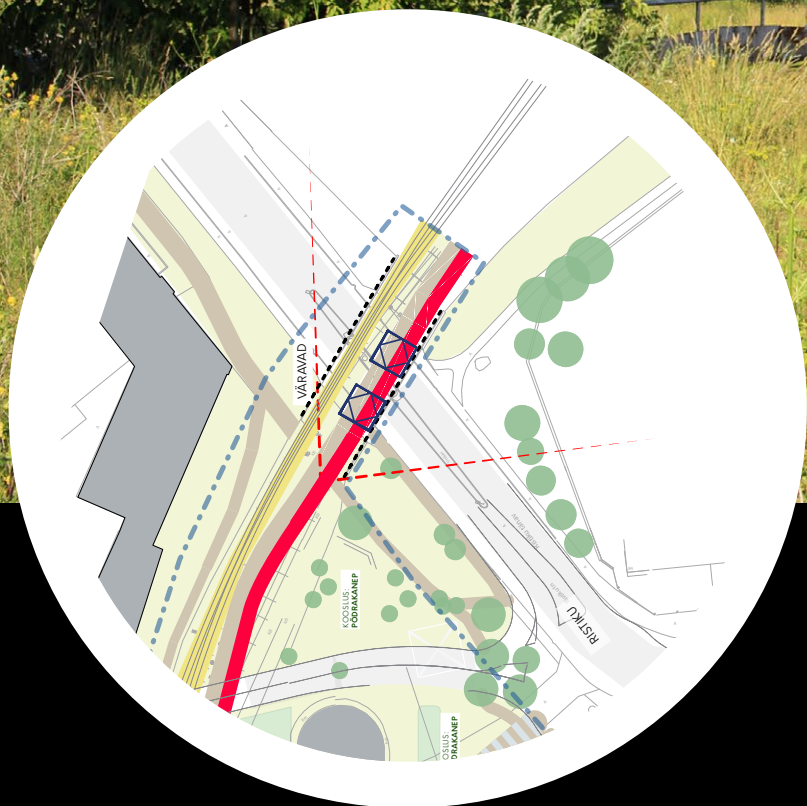

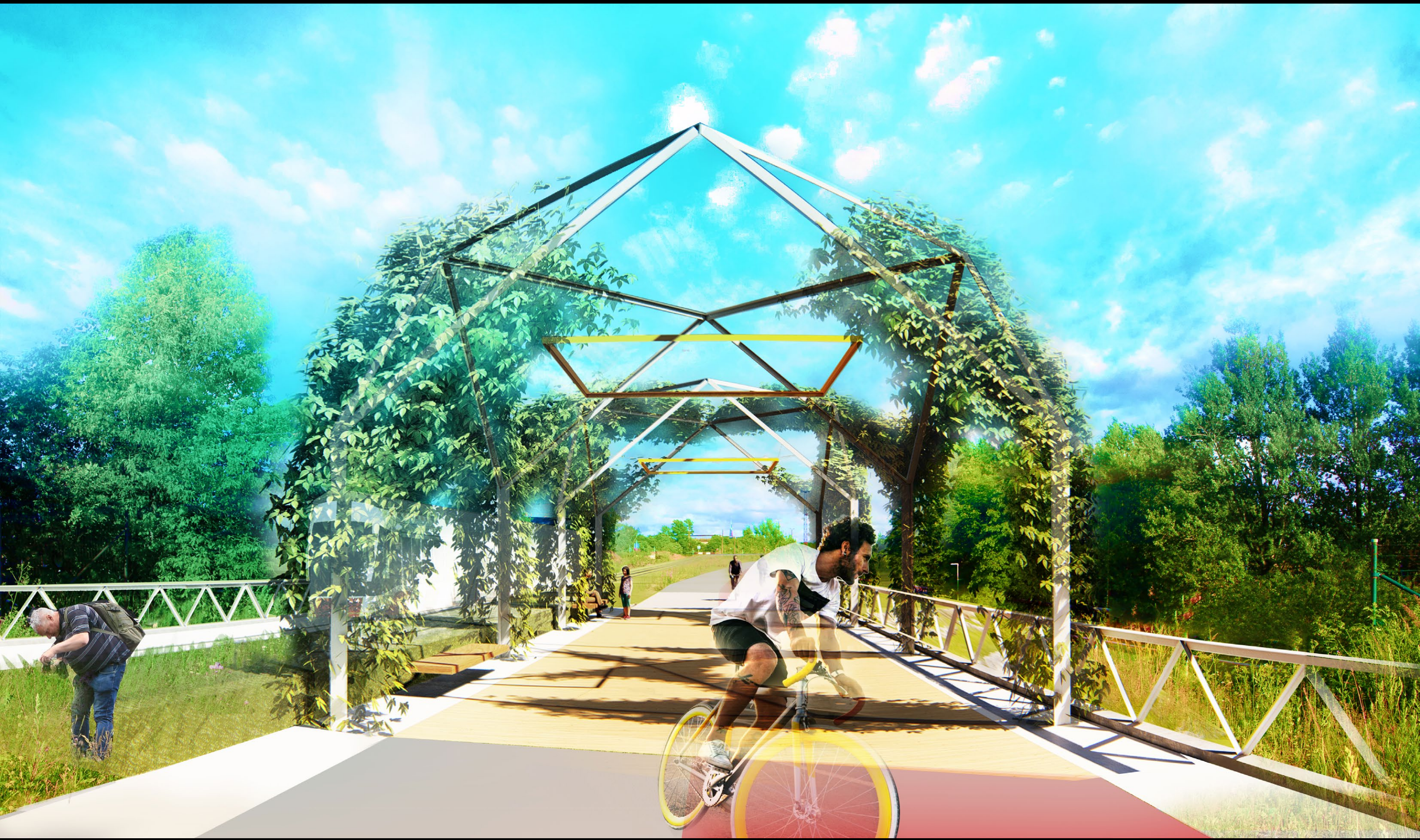

TAIMEDE KATALOOG

Putukasõbralike taimekoosluste seisukohast on ennekõike oluline tagada olemasolevate liigirikaste koosluste säilimine ja laiendamine (kuivad ja niisked pärisaruniidud, kuivad ja niisked loopealsed, mõõdukalt soostunud alad), taimestiku üldise liigirikkuse säilitamine ning tõstmine ning putukatele oluliste liikide arvukuse tõstmine. Putukaväila aladel tuleb hooldus- ja kujundustööde käigus edaspidi panustada väheneva arvukusega ja kaitsealuste taimeliikide (kullerkupp, lood-ristirohi, aasnelk, käpalised, püstkivirik, rohe-raunjalg jt) laienemisse. Ennekõike on säilinud ökosüsteemides oluline koosluste seisundi parandamine ja olemasolevate liikide (sh puude-põõsaste) soosimine ja nende integreerimine haljastusse.

Liigirikkuse tõstmiseks vaesunud piirkondades külvatavad seemnesegud peavad pärinema sarnaste keskkonnatingimustega või olema koostatud alale sobivatest liikidest (vt nimekiri allpool). Lubjarikaste alade rikastamiseks kasutada Eesti liigirikastelt loopealsetelt kogutud seemnesegusid ning ruderaalsema ilmega aladele lopsakamatest ja õiterohketest ruderaalkooslustest kogutud või eri liikidest kokku segatud seemnesegusid, mis sisaldaksid muuhulgas järgnevaid taimeliike.

KOOSLUS 1 NURMENUKK: vähemviljakas, kuivemates kohtades madala kuni keskkõrge niidulise ilmega kooslus. Sobilikud liigid, mis tagavad mitmekesise putukafauna:

nurmenukk (*Primula veris*), nõiahammas (*Lotus corniculatus*),
aasristik (*Trifolium pratense*), valge ristik (*Trifolium repens*),
metsporgand (*Daucus carota*), aas-seahernes (*Lathyrus pratensis*),
kurerehad (*Geranium sp*), kukemagun (*Papaver rhoeas*), ussikeel
(*Echium vulgare*), pajulilled (karvane pajulill või mägi-pajulill),
harilik näär (*Pimpinella saxifraga*), soolikarohi (*Tanacetum vulgare*),
harilik kuldvits (*Solidago virgaurea*), jumikad (*Centaurea sp*), kollane
karikakar (*Anthemis tinctoria*), harilik härjasilm (*Leucanthemum
vulgare*), varretu ohakas (*Cirsium acaule*), pajuvaak (*Inula salicina*),
sügisene seanupp (*Leontodon autumnalis*), harilik sigur (*Cichorium
intybus*), keelikurohi (*Carlina vulgaris*), pajuvaak (*Inula salicina*),
kassisaba (*Veronica spicata*), mailased (*Veronica sp*), süstlehine
teeleht (*Plantago lanceolata*), harilik äiatar (*Knautia arvensis*),
harilik kukehari (*Sedum acre*), harilik näär (*Pimpinella saxifraga*),
metsporgand (*Daucus carota*), harilik köömen (*Carum carvi*), tõrvalill
(*Lychnis viscaria*), harilik ussikeel (*Echium vulgare*), harilik pune
(*Origanum vulgare*), ristikud (*Trifolium sp*), harilik koldrohi (*Anthyllis
vulneraria*), harilik nõiahammas (*Lotus corniculatus*), rohulauk
(*Allium oleraceum*), kellukad (*Campanula sp*), tulikad (*Ranunculus
sp*), kevadine seahernes (*Lathyrus vernus*, varjukates kohtades),
tulikad (*Ranunculus sp.*), punane pusurohi (*Silene dioica*), longus
põisrohi (*Silene nutans*), valge madar (*Galium album*), hobumadar
(*Galium verum*), harilik kopsurohi (*Pulmonaria officinalis*,
varjukamates kohtades).

KOOSLUS 2 PÕFRAKANEP: viljakamates, parasniisketes kohtades kõrgem ning ruderaalsema ilmega kooslus. Sobilikud liigid, mis tagavad mitmekesise putukafauna:

sirplutsern (*Medicago falcata*), ahtalehine põdrakanep (*Epilobum angustifolium*) harilik heinputk (*Angelica sylvestris*), mets-harakputk (*Anthriscus sylvestris*), valge mesikas (*Melilotus albus*), kollane mesikas (*Melilotus officinalis*), teekummel (*Chamomilla recutita*), harilik sealõuarohe (*Scrophularia nodosa*), metsporgand (*Daucus carota*), harilik heinputk (*Angelica sylvestris*), harilik moorputk (*Pastinaca sylvestris*), harilik ussikeel (*Echium vulgare*), mets-nõianõges (*Stachys sylvatica*), harilik nõiahammas (*Lotus corniculatus*), veiste südamerohi (*Leonurus cardiaca* subsp. *villosus*), harilik kurgirohi (*Borago officinalis*), harilik varemerohi (*Symphytum officinale*)

KOOSLUS 3 ANGERSAKS: niiskematel aladel, kõrgemakasvuline kooslus. Sobilikud liigid, mis tagavad mitmekesise putukafauna: soo-ohakas (*Cirsium palustre*), villohakas (*Cirsium heterophyllum*), soo-kurereha (*Geranium palustre*), mets-kurereha (*Geranium sylvaticum*), harilik metsvits (*Lysimachia vulgaris*), pajuvaak (*Inula salicina*), harilik heinputk (*Angelica sylvestris*), harilik kukesaba (*Lythrum salicaria*), harilik käokann (*Lychnis flos-cuculi*), ojamõõl (*Geum rivale*), valge iminõges (*Lamium album*), verev iminõges (*Lamium purpurea*), tulikad (*Ranunculus* sp), angersaks (*Filipendula ulmaria*),

Generalistidest sirelased (Syrphidae) eelistavad erinevaid sarikalisi (Apiaceae), korvõielisi (Asteraceae), roosõielisi (Rosaceae) ning ristõielisi (Brassicaceae). Soovitame enne hooldust lasta ära õitseda laiguti harilikul naadil (*Aegopodium podagraria*), mets-harakputkel (*Anthriscus sylvestris*), harilik nääral (*Pimpinella saxifraga*) ning teistel sarikalistel, nagu ka allpool mainitud teistel putukatele olulistel taimeliikidel.

Individuaalselt soosida järgnevaid liike, kas nende olemasolevate asurkondade laiendamise või külvamise teel. Loetelus on erinevate õie tüüptidega taimeliigid ning põhiliste tolmeldajate ja teiste putukate jaoks oluliste taimeperekondade ja -sugukondade esindajad.

/TAIMEDE KATALOOG/

Puud ja põõsad

Liik ee/Id	Sugukond	Kõrgus	Kasvutingimused	Õitseae	Milliseid liigirühmi soosib	Spetsialiseerunud liigid	Pilt
Pajud ja remmelgad (erinevad liigid)/ <i>Salix sp</i>	pajulised		pigem niiske-parasniiske piirkond, istutada laiguti	kevad	kimalased, erakmesilased, liblikad	mitmed perekonna liivamesilased (Andrena) esindajad, suur ja väike kiirgliblikas, kollatähn-pajuliblikas, valgetähn pajuliblikas jt liblikad, kimalase	
Harilik vaher/ <i>Acer platanoides</i>	seebipuuline	kuni 30 m	sobivad paljud tingimused	kevad	kimalased, liblikad		
Harilik sirel/ <i>Syringa vulgaris</i>	õlipuulised	5-8 m	külmakindel. Kasvab ka varjus, kuid õitsemiseks vajab täis valgust. Mullastiku suhtes vähenõudlik, kuid eelistab lubjarikast mulda. Annab rikkalikult juurevõsu.	mai-juuni	liblikad, röövikud		
Mage sõstar/ <i>Ribes alpinum</i>	sõstralised	kuni 1,5 (2,5) m.	sobivad paljud tingimused, istutatav	kevad	kimalased, erakmesilased, liblikad		

/TAIMEDE KATALOOG/

Liik ee/ld	Sugukond	Kõrgus	Kasvutingimused	Õitseae	Milliseid liigirühmi soosib	Spetsialiseerunud liigid	Pilt
Harilik kikkapuu/ <i>Euonymus europaeus</i>	kikkapuulised	kuni 7m	külmakindel. Küllaltki valgusnõudlik. Eelistab värsket lubjarikast mulda. Paljuneb hästi vegetatiivselt, kiirekasvuline	mai	kimalased, röövikud, linnud		
Lodjapuu/ <i>Viburnum opulus</i>	kuslapuulised	2-4 m	sobivad paljud tingimused. Istutatav, olemasolevates kohtades laiendatav-soositav	varasuvi/ mai lõpp-juuni	lühisuiselised kimalased, erakmesilased, liblikad		
Türnpuu/ <i>Rhamnus cathartica</i>	türnpuulised	8-10 m	sobivad paljud tingimused. Istutatav, olemasolevates kohtades laiendatav-soositav	varasuvi/ mai-juuni	kimalased, erakmesilased, liblikad		
Harilik toomingas/ <i>Padus avium</i>	roosõielised	kuni 16 m	sobivad paljud tingimused	kevad	erakmesilased, liblikad		
Harilik pihlakas/ <i>Sorbus aucuparia</i>	roosõielised	10-15 (20) m	sobivad paljud tingimused	varasuvi			

/TAIMEDE KATALOOG/

Liik ee/ld	Sugukond	Kõrgus	Kasvutingimused	Õitseae	Milliseid liigirühmi soosib	Spetsialiseerunud liigid	Pilt
Harilik viirpui/ <i>Crataegus rhipidophylla</i>	roosõielised	5-12 (15) m	valgusnõudlikud. Enamasti võrdlemisi nõudlikud mullaviljakuse suhtes: eelistavad viljakat ja savikat mulda. Taluvad suhteliselt hästi kuivust. Kohalikud liigid suhteliselt külmakindlad, sisse toodutest osa külmakartlikud.	juuni	kimalased, linnud		
Hall lepp/ <i>Alnus incana</i>	kaselised	15 m	sobivad paljud tingimused, kevadine õietolmuallikas	kevad			
Harilik pärn/ <i>Tilia cordata</i>	pärnalised	kuni 30 (35) m		juulis			

Ronitaimed

Liik ee/ ld	Sugukond	Kõrgus	Kasvutingimused	Õitseae	Milliseid liigirühmi soosib	Pilt
Väänduv kuslapuu 'Scentsation'/ <i>Lonicera periclymenum</i> 'Scentsation'	kuslapuulised	2-6 m	päikseline või poolvarjuline kasvukoht. Vähenõudlik, talub varju ja elab üle ka põuaperioodi.	juuli-september	ööliblikad, kimalased	

/TAIMEDE KATALOOG/

Looduslikud putukatele olulised rohttaimede liigid, mis on alal kas olemas või mille paljundamine ja seemnest külvamine on tulemuslik:

KOOSLUS NURMENUKK: Vähemviljakas, kuivemates kohtades madala kuni keskkõrge niidulise ilmega kooslus

Liik ee/ld	Sugukond	Kommentaariid	Õitseae	Milliseid liigirühmi soosib	Spetsialiseerunud liigid	Pilt
Paiseleht/ <i>Tussilago farfara</i>	korvõielised	sobilik vähese olemasoleva taimestikuga aladele. Saab külvata.	kevad	kimalased, erakmesilased, sirelased, mardikalised (Ülemsugukond Cucujoidea sh lepatriinulased)		
Harilik kuldvits/ <i>Solidago virgaurea</i>	korvõielised		kesksuvi-hilissuvi	erakmesilased, kimalased, hea meetaim		
Jumikad (arujumikas, põldjumikas, rukkilill)/ <i>Centaurea sp</i>	korvõielised	külvata, laiendada. Rukkilill on üheaastane, külvata ruderaalsematele aladele.	hilissuvi, õitseb pikalt	kahetiivalised, kimalased, erakmesilased	kilemesilaste, lehemesilaste, liivamesilaste, pärismesilaste vagumesilaste ja võõtmesilaste sugukonna korvõielistele spetsialiseerunud liigid	
Kollane karikakar/ <i>Anthemis tinctoria</i>	korvõielised		kesksuvi, õitsevad pikalt	kahetiivalised, kimalased, erakmesilased	kilemesilaste ja lehemesilaste sugukonna korvõielistele spetsialiseerunud liigid	

/TAIMEDE KATALOOG/

Liik ee/ld	Sugukond	Kommentaariid	Õitseae	Milliseid liigirühmi soosib	Spetsialiseerunud liigid	Pilt
Harilik härjasilm/ <i>Leucanthemum vulgare</i>	korvõielised		kesksuvi	kahetiivalised, erakmesilased	kilemesilaste ja lehemesilaste sugukonna korvõielistele spetsialiseerunud liigid	
Varretu ohakas/ <i>Cirsium acaule</i>	korvõielised		kesksuvi	kahetiivalised, kimalased, erakmesilased, mardikalised	kilemesilaste sugukonna korvõielistele spetsialiseerunud liigid	
Pajuvaak/ <i>Inula salicina</i>	korvõielised		kesksuvi, õitseb pikalt	kahetiivalised, kimalased, erakmesilased, mardikalised	kilemesilaste ja lehemesilaste sugukonna korvõielistele spetsialiseerunud liigid	
Sügisene seanupp/ <i>Leontodon autumnalis</i>	korvõielised		hilissuvi	erakmesilased	kilemesilaste sugukonna korvõielistele spetsialiseerunud liigid	
Harilik sigur/ <i>Cichorium intybus</i>	korvõielised		kesksuvi	erakmesilased, mardikalised, kahetiivalised	kilemesilaste, lehemesilaste, liivamesilaste, pärismesilaste vagumesilaste ja võõtmesilaste sugukonna korvõielistele spetsialiseerunud liigid	

/TAIMEDE KATALOOG/

Liik ee/ld	Sugukond	Kommentaariid	Õitseae	Milliseid liigirühmi soosib	Spetsialiseerunud liigid	Pilt
Keelikurohi/ <i>Carlina vulgaris</i>	korvõielised	alal olemas, võimalik laiendada. Ruderaalsematesse kohtadesse juurde külvata	kesksuvi	kimalased, erakmesilased		
Nurmenukk/ <i>Primula veris</i>	nurmenuku- lised	saab külvata ning olemasolevaid populatsioone laiendada	kevad	kimalased, erakmesilased, liblikad	nurmenukuliblikas	
Harilik lõokannus/ <i>Corydalis solida</i>	magunalised	pigem varjulisemad kohad, puude all	kevad	erakmesilased (sh karusmesilane), kimalased, liblikad	mustlaik-apollo	
Kurerehad (soo- kurereha, aas- kurereha, mets- kurereha, verev kurereha)/ <i>Geranium sp</i>	kurerehalised		kesksuvi, hilissuvi	liblikad, erakmesilased	laik-tumetiib	
Kassisaba/ <i>Veronica spicata</i>	mailaselised	alal laialt levinud. Olemasolevates kasvukohtades hoida-laiendada. Lubjarikkamatesse kohtadesse võib juurde külvata	kesksuvi	liblikad, erakmesilased, kimalased	tähnik-vörkliblikas (alalt leitud)	

/TAIMEDE KATALOOG/

Liik ee/ld	Sugukond	Kommentaarid	Õitseae	Milliseid liigirühmi soosib	Spetsialiseerunud liigid	Pilt
Mailane (harilik mailane, külmamailane)/ <i>Veronica sp</i>	mailaselised		varasuvi, kesksuvi	erakmesilased, kimalased	mailaselistele spetsialiseerunud liivamesilased	
Süstlehine teeleht/ <i>Plantago lanceolata</i>	teelehelised		varasuvi	liblikad, erakmesilased, kimalased	tähnlik-vörkliklikas (alalt leitud)	
Harilik äiatar/ <i>Knautia arvensis</i>	uniohakalised		kesksuvi- hilissuvi, õitseb pikalt	kimalased, erakmesilased	uniohakalistele spetsialiseerunud liivamesilased	
Harilik kukehari/ <i>Sedum acre</i>	paksulehelised	servades, taimestikuvabades kohtades, pigem kruusatee või kõvakatte servas. Rikkalik nektarieritus	varasuvi- kesksuvi	paljud liigirühmad		

/TAIMEDE KATALOOG/

Liik ee/ld	Sugukond	Kommentaarid	Õitseae	Milliseid liigirühmi soosib	Spetsialiseerunud liigid	Pilt
Harilik nääre/ <i>Pimpinella saxifraga</i>	aarikalised	laiendada olemasolevaid populatsioone, seemnest külvates kehvalt idanev.	kesksuvi	kimalased, erakmesilased, kahetiivalised, mardikalised	pääsusaba (alalt leitud), sarikalistele spetsialiseerunud liigid maskmesilase ja liivamesilase perekonnast	
Tõrvalill/ <i>Lychnis viscaria</i>	nelgilised	hea meetaim	varasuvi- kesksuvi	kimalased, erakmesilased, kahetiivalised		
Harilik pune/ <i>Origanum vulgare</i>	huulõielised		kesksuvi- hilissuvi, õitseb pikalt	kimalased, erakmesilased, liblikad		
Ristikud sh valge ristik, punane ristik, mägiristik/ <i>Trifolium sp</i>	liblikõielised	rikkalikk nektarieritus		kimalased, erakmesilased, liblikad	pikktundel-mesilane, erakmesilaste perekonna Trachusa ja Melitta liblikõielistele spetsialiseerunud esindajad	
Harilik koldrohi/ <i>Anthyllis vulneraria</i>	liblikõielised				pikktundel-mesilane (alalt leitud), lehemesilaste perekonna Trachusa ja vöötmesilaste perekonna Melitta liblikõielistele spetsialiseerunud esindajad	

/TAIMEDE KATALOOG/

Liik ee/ld	Sugukond	Kommentaariid	Õitseae	Milliseid liigirühmi soosib	Spetsialiseerunud liigid	Pilt
Rohulauk/ <i>Allium oleraceum</i>	liilialised		kesksuvi			
Kellukad (kerakellukas, suureõiene kellukas, kurekellukas)/ <i>Campanula sp.</i>	kellukalised	külvamiseks sobilikud liigid. Kohapeal olevatest liikidest harilik kellukas ja ümaralehine kellukas vajavad soosimist (niitmise korral ümbruse niitmist ja nende püsti jätmist)	kesksuvi-hilissuvi		räästamesilased (perekond <i>Chelostoma</i>) osad liigid.	
Tulikad (roomav tulikas, kibe tulikas, mitmeõiene tulikas)/ <i>Ranunculus sp</i>	tulikalised		kevad-hilissuvi	kahetiivalised, erakmesilased	räästamesilased (perekond <i>Chelostoma</i>) osad liigid.	
Longus põisrohi/ <i>Silene nutans</i>	nelgilised		varasuvi	ööliblikad, kimalased		
Valge madar/ <i>Galium album</i>	madaralised		kesksuvi-hilissuvi	ööliblikad		

/TAIMEDE KATALOOG/

Liik ee/ld	Sugukond	Kommentaariid	Õitseaeg	Milliseid liigirühmi soosib	Spetsialiseerunud liigid	Pilt
Hobumadar/ <i>Galium verum</i>	madaralised		kesksuvi- hilissuvi	ööliblikad		
Kevadine seahernes/ <i>Lathyrus vernus</i>	liblikõielised		kevad	kimalased		
harilik kopsurohi/ <i>Pulmonaria officinalis</i>	karelehelised		kevad	kimalased, liblikad		

/TAIMEDE KATALOOG/

KOOSLUS NURMENUKK JA PÕDRAKANEP

Liik ee/ld	Sugukond	Kommentaarid	Õitseae	Milliseid liigirühmi soosib	Spetsialiseerunud liigid	Pilt
Harilik soolikarohi/ <i>Tanacetum vulgare</i>	korvõielised		kevad	mardikalised, erakmesilased	kilemesilaste ja lehemesilaste sugukonna korvõielistele spetsialiseerunud liigid	
Metsporgand/ <i>Daucus carota</i>	sarikalised		kesksuvi		sarikalistele spetsialiseerunud liigid maskmesilase ja liivamesilase perekonnast	
Harilik ussikeel/ <i>Echium vulgare</i>	karelehelised	väga hea meetaim	varasuvi-kesksuvi, õitseb pikalt	kimalased, erakmesilased, kahetiivalised		
Harilik nõiahammas/ <i>Lotus corniculatus</i>	liblikõielised		varasuvi-kesksuvi	liblikad, erakmesilased, kimalased	tõmmupunnpea (alalt leitud); perekonna lehemesilased (Hoplitis) liblikõielistele spetsialiseerunud liigid	
Punane pusurohi/ <i>Silene dioica</i>	nelgilised		varasuvi-kesksuvi	ööliblikad, kimalased		

/TAIMEDE KATALOOG/

KOOSLUS PÕDRAKANEP: Viljakamates, parasniisketes kohtades kõrgem ning ruderaalsema ilmega kooslus.

Liik ee/ld	Sugukond	Kasvutingimused	Õitseae	Milliseid liigirühmi soosib	Spetsialiseerunud liigid	Pilt
Teekummel/ <i>Chamomilla recutita</i>	korvõielised		kesksuvi	kahetiivalised, erakmesilased	kilemesilaste ja lehemesilaste sugukonna korvõielistele spetsialiseerunud liigid	
Harilik sealõuarohe/ <i>Scrophularia nodosa</i>	mailaselised	hea meetaim, õitseb pikalt	kesksuvi, õitseb pikalt	kimalased, erakmesilased		
Harilik moorputk/ <i>Pastinaca sylvestris</i>	sarikalised		kesksuvi	kimalased, erakmesilased, kahetiivalised, mardikalised	sarikalistele spetsialiseerunud liigid maskmesilase ja liivamesilase perekonnast	
Valge iminõges/ <i>Lamium album</i>	huulõielised	pigem varjulisemas kohas, hea meetaim, hea õietolmutaim,	varasuvi- kesksuvi	kimalased, erakmesilased, liblikad		

/TAIMEDE KATALOOG/

Verev iminõges/ <i>Lamium purpurea</i>	huulõielised	hea meetaim	kesksuvi, pikk õitseaeg	liblikad, kimalased, erakmesilased		
Mets-nõianõges/ <i>Stachys sylvatica</i>	huulõielised	pigem varjulisemas kohas, rikkalik nektarieritus	kesksuvi	kimalased, erakmesilased, liblikad		

KOOSLUS PÕDRAKANEP JA ANGERSAKS

Liik ee/ld	Sugukond	Kommentaariid	Õitseaeg	Milliseid liigirühmi soosib	Spetsialiseerunud liigid	Pilt
Villohakas/ <i>Cirsium heterophyllum</i>	korvõielised		varasuvi	kahetiivalised, kimalased, erakmesilased	kilemesilaste, lehemesilaste, liivamesilaste, pärismesilaste vagumesilaste ja vöötmesilaste sugukonna korvõielistele spetsialiseerunud liigid	
Harilik heinputk/ <i>Angelica sylvestris</i>	sarikalised	kannatab hästi niitmist, õitseb ka pärast juuli alguse niitmist, külvatav	hillissuvi	kimalased, erakmesilased, kahetiivalised, mardikalised,	sarikalistele spetsialiseerunud liigid maskmesilase ja liivamesilase perekonnast	

/TAIMEDE KATALOOG/

KOOSLUS ANGERVAKS: Niiskematel aladel, kõrgemakasvuline kooslus

Liik ee/ld	Sugukond	Kommentaariid	Õitseae	Milliseid liigirühmi soosib	Spetsialiseerunud liigid	Pilt
Soo-ohakas/ <i>Cirsium palustre</i>	korvõielised		kesksuvi	kahetiivalised, kimalased, erakmesilased	kilemesilaste sugukonna korvõielistele spetsialiseerunud liigid	
Varretu ohakas/ <i>Cirsium acaule</i> *	korvõielised		varasuvi	kahetiivalised, kimalased, erakmesilased, mardikalised	kilemesilaste sugukonna korvõielistele spetsialiseerunud liigid	
Pajuvaak/ <i>Inula salicina</i> *	korvõielised	õitseb pikalt	kesksuvi	kahetiivalised, kimalased, erakmesilased, mardikalised	kilemesilaste ja lehemesilaste sugukonna korvõielistele spetsialiseerunud liigid	
Harilik metsvits/ <i>Lysimachia vulgaris</i>	nurmenukuli- sed	õitseb pikalt	kesksuvi- hilissuvi	erakmesilased, kimalased, liblikad	vöötmesilaste hulka kuuluvad metsvitsa-mesilased	

/TAIMEDE KATALOOG/

Liik ee/ld	Sugukond	Kommentaariid	Õitseae	Milliseid liigirühmi soosib/	Spetsialiseerunud liigid	Pilt
Kurerehad (soo- kurereha, aas- kurereha, mets- kurereha, verev kurereha)/ <i>Geranium sp*</i>	kurerehalised		kesksuvi, hilissuvi	liblikad, erakmesilased	laik-tumetiib	
Harilik kukesaba/ <i>Lythrum salicaria</i>	kukesabali- sed		kesksuvi- hilissuvi	kimalased, erakmesilased	vagumesilaste perekonna Rophites esindajad	
Harilik käokann/ <i>Lychnis flos-cuculi</i>	nelgilised		varasuvi- kesksuvi	kimalased, erakmesilased, kahetiivalised,		
Ojamõõl/ <i>Geum rivale</i>	roosõielised	hea õietolmutaim	kevad	kimalased, erakmesilased		
Tulikad (roomav tulikas, kibe tulikas, mitmeõiene tulikas)/ <i>Ranunculus sp*</i>	tulikalised		kevad- hilissuvi	kahetiivalised, erakmesilased	räästamesilased (perekond Chelostoma) osad liigid.	

/TAIMEDE KATALOOG/

Liik ee/ld	Sugukond	Kommentaariid	Õitseae	Milliseid liigirühmi soosib/	Spetsialiseerunud liigid	Pilt
Angervaks/ <i>Filipendula vulgaris</i>	roosõielised		kesksuvi	liblikad, mardikalised, erakmesilased	luhatäpik	

(* - ka koosluses 1)

Rohttaimed kogukonnaaias

Liik ee/ ld	Kõrgus	Kasvutingimused	Õitseae	Milliseid liigirühmi soosib	Pilt
Harilik iisop/ <i>Hyssopus officinalis</i>	30-60 cm	päikseline kasvukoht, mulla suhtes pole nõudlik. Püsib kasvukohal 5-6 aastat.	juuni-september	meemesilased, kimalased, päevaliblikad	
Tähklavendel/ <i>Lavandula angustifolia</i>	50-60 cm	päikseline kasvukoht. Kasvab lubjarikkal, külmade tuulte eest varjatud kohas. Seeme idaneb pimedas ja jahedas paremini. Vajab talvekatet.	juuli-august	kimalased, päevaliblikad	
Aedliivatee/ <i>Thymus vulgaris</i>	30 cm	päikseline kasvukoht. Kasvab kergel, kuival, lubjarikkal mullal. Külmaõrn, vajab talvekatet. Valgusidaneja.	juuni-august	kimalased, päevaliblikad	

/TAIMEDE KATALOOG/

Liik ee/ld	Kõrgus	Kasvutingimused	Õitseae	Milliseid liigirühmi soosib	Pilt
Murulauk/ <i>Allium schoenoprasum</i>	15-30 cm	päikseline või poolvarjuline kasvukoht. Külmakindel.	juuni	kimalased, päevaliblikad	
Mündid (pikaleheline-, pipar-, rohe-, vääris-)	30-100 cm	päikseline või poolvarjuline kasvukoht.	mai-august	kimalased, päevaliblikad	
Körvenõges/ <i>Urtica dioica</i>	(13) 30-100 (150) cm	kasvab niiskel ja viljakal lämmastikurikkal mullal.	juuni-september	röövikud	
Harilik palderjan/ <i>Valeriana officinalis</i>	(25) 50-100 (150) cm	päikseline kasvukoht. Parasniiske kuni niiske, nõrgalt happeline keskmise viljakusega aiavald. Paljundatakse seemnete või risoomiga.	juuni-september	päevaliblikad, röövikud	
Harilik pune/ <i>Origanum vulgare</i>	30-80 cm	sobib päikseline, lubjarikas ja kuiv kasvukoht. Ettekasvatatud taimed istutada avamaale. Külmakindel.	juuni-september	meemesilased, kimalased, päevaliblikad	

/TAIMEDE KATALOOG/

Liik ee/ld	Kõrgus	Kasvutingimused	Õitseae	Milliseid liigirühmi soosib	Pilt
Valge ristik/ <i>Trifolium repens</i>	10 cm	mullaviljakuse suhtes vähenõudlik. Niiskuselembene.	mai- september	meemesilased, kimalased, päevaliblikad	
Harilik saialill/ <i>Calendula officinalis</i>	kuni 60 (70) cm	päikseline või poolvarjuline kasvukoht. Vähenõudlik. Tahab savikat parasniisket mulda.	juuli-oktoober	kimalased, päevaliblikad	
Aedsalvei / <i>Salvia officinalis</i>	30-60 (80) cm	päikseline kasvukoht. Vajab sügavalt haritud kuiva liivakat mulda. Ettekasvatatud taimed istutada juuni algul. Külmaõrn.	juuni-juuli	kimalased, päevaliblikad	
Harilik vereurmarohi/ <i>Chelidonium majus</i>	30-50 (100) cm	kasvab aedades, parkides, asulate ümbruses, varemetes, jäädmaadel, prahipaikades, ka hõredates parasniisketes metsades, salu-, lodu- ja lammimetsas. Tavaliselt maapinnal rohurindes, kuid harva ka epifüütselt suurte puude harude vahel.	mai- september	meemesilased, kimalased	

 KINO